

Namatek
True Education

www.namatek.com

Risk vs Uncertainty

تفاوت ریسک و عدم
قطعیت

فهرست مطالب

۱. ریسک چیست؟
۲. عدم قطعیت چیست؟
۳. تفاوت ریسک و عدم قطعیت
۴. تفاوت ریسک و عدم قطعیت در کاربردهای مختلف

ریسک و عدم قطعیت دو مفهومی هستند که در زمینه‌های مختلف مالی، تجاری و تصمیم‌گیری وجود دارند و درحالی‌که اغلب به جای یکدیگر استفاده می‌شوند، مفاهیم متمایزی از یکدیگر دارند. درک تفاوت ریسک و عدم قطعیت به منظور مدیریت ریسک و تصمیم‌گیری بسیار مهم است. هنگامی که تصمیم می‌گیریم، هر آنچه را که اتفاق می‌افتد و همچنین اشتباهات احتمالی را ارزیابی می‌کنیم، ما با اشتباهات احتمالی رو به رو هستیم. پس ما در این حالت با ریسک و عدم قطعیت مواجه خواهیم شد. در این مقاله برای روشن‌تر شدن تفاوت ریسک و عدم قطعیت بهتر است ابتدا هر یک از این مفاهیم را به‌صورت جداگانه تعریف کنیم و مزایا، ویژگی‌ها و معایب آن‌ها را بررسی کنیم و سپس به تفاوت ریسک و عدم قطعیت بپردازیم.

ریسک چیست؟

ریسک، احتمال ضرر، آسیب یا انحراف از نتایج مورد انتظار را بیان می‌کند و شامل تجزیه و تحلیل و ارزیابی رویدادها یا موقعیت‌های بالقوه، احتمال

آن‌ها و تأثیر احتمالی آن بر هدف یا اهداف است. این مفهوم معمولاً قابل اندازه‌گیری است و می‌توان آن را با استفاده از تکنیک‌های مختلفی مانند ارزیابی احتمال و مدل‌های ریسک تحلیل و بررسی کرد. ریسک نقش مهمی در تصمیم‌گیری‌ها ایفا می‌کند؛ زیرا درک و مدیریت آن به افراد و سازمان‌ها، اجازه انتخابی آگاهانه و تخصیص منابع به صورت مؤثر را خواهد داد.

ویژگی‌های ریسک

ویژگی‌های ریسک عبارت‌اند از:

- **احتمال:** ریسک با احتمال وقوع نتایج یا رویدادهای مختلف مرتبط است و می‌تواند رویدادهای بسیار محتمل تا موارد و اتفاقات بسیار نامحتمل را شامل شود.
- **پیامدها:** ریسک تأثیرات یا پیامدهای بالقوه یک رویداد را در نظر می‌گیرد که ممکن است شامل خسارات مالی، آسیب‌های فیزیکی یا سایر اثرات منفی باشد.
- **اندازه‌گیری:** ریسک را می‌توان با استفاده از روش‌های احتمالی، تحلیل آماری یا تکنیک‌های ارزیابی ریسک، کمی کرد و آن را اندازه‌گیری کرد. این شرایط امکانات لازم را برای تخمین احتمال و شدت پیامدهای بالقوه فراهم خواهد کرد.
- **مدیریت:** مدیریت ریسک شامل شناسایی، ارزیابی و کاهش خطرات برای به حداقل رساندن تأثیر یا احتمال وقوع آن‌ها می‌شود. این موضوع ممکن است شامل موارد زیر باشد:
 - اجرای اقدامات پیشگیرانه
 - انتقال ریسک (مانند بیمه)

◦ اجتناب از ریسک

◦ استراتژی‌های مربوط به پذیرش ریسک

مزایا و معایب شناخت و مدیریت ریسک

مزایا و معایب ریسک به شرح زیر هستند.

1) مزایا

در این بخش به چند مورد از مزایای مدیریت و درک ریسک اشاره خواهیم کرد که عبارت اند از:

- تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی فعال را امکان‌پذیر می‌کند.
- امکان شناسایی و ارزیابی تهدیدات بالقوه را فراهم می‌کند.
- از تخصیص منابع و اولویت‌بندی‌ها پشتیبانی خواهد کرد.
- راهبردهای مؤثر کاهش ریسک را تسهیل می‌کند.
- مبنایی برای اندازه‌گیری و پایش عملکرد فراهم خواهد کرد.
- توجه و اعتماد ذینفعان را افزایش خواهد داد.
- از انطباق با مقررات و استانداردهای موجود پشتیبانی خواهد کرد.
- فرهنگ آگاهی از ریسک و مسئولیت‌پذیری را ترویج خواهد داد.
- سازمان‌ها را قادر می‌سازد تا از فرصت‌ها استفاده کنند و نوآوری کنند.
- در به حداقل رساندن ضررهای احتمالی و به حداکثر رساندن بازده کمک می‌کند.

2) معایب

در این بخش ضررها و چالش‌های بالقوه مرتبط با ریسک آورده شده است:

- ارزیابی ریسک ممکن است شامل قضاوت‌های ذهنی باشد.

- تأکید بیش از حد بر ریسک ممکن است منجر به احتیاط بیش از حد و به وجود آمدن فرصت‌های از دست رفته شود.
- مدل‌ها و روش‌های ریسک پیچیده ممکن است، زمان بر باشند.
- اطلاعات ناقص یا نادرست از ریسک می‌تواند منجر به تصمیم‌گیری‌های ناقص شود.
- اتکای بیش از حد به داده‌های گذشته ممکن است به ریسک‌های جدید یا تغییر شرایط توجه نکند.
- ارزیابی ریسک ممکن است رویدادهای نادر یا با احتمال کم که عواقبی قابل توجه دارند را نادیده بگیرد.
- افراد یا سازمان‌ها ممکن است خطرات خاص را دست کم بگیرند یا به صورت اشتباه درک کنند.
- تلاش‌ها به منظور مدیریت ریسک ممکن است، احساس امنیت کاذب ایجاد کند.
- متعادل کردن اقدامات به منظور کاهش ریسک، همراه با کارایی عملیاتی می‌تواند چالش برانگیز باشد.
- ذینفعان مختلف ممکن است درک متضادی از ریسک داشته باشند.

عدم قطعیت چیست؟

عدم قطعیت، حالتی است که اطلاعات اصلاً وجود ندارند یا اطلاعات خیلی کم و محدودی در مورد رویدادها یا نتایج آینده آنها وجود دارد. این مفهوم شامل موارد زیر است:

- ابهام
 - غیرقابل پیش بینی بودن
 - وجود نداشتن احتمالات یا معیارهای احتمال روشن
- عدم قطعیت ممکن است از عوامل مختلفی مانند داده‌های ناقص، محیط‌های پیچیده یا موقعیت‌هایی با نتایج احتمالی متعدد ناشی شود. برخلاف ریسک، عدم قطعیت به راحتی و از طریق تکنیک‌های مدیریت ریسک سنتی قابل اندازه‌گیری یا مدیریت نیست.

ویژگی‌های عدم قطعیت

ویژگی‌های عدم قطعیت به صورت زیر هستند:

- **آینده ناشناخته:** عدم قطعیت، زمانی به وجود می‌آید که نبود دانش یا اطلاعات کافی در مورد رویدادها یا نتایجی در آینده وجود داشته باشد. این شرایط می‌تواند به دلیل وجود داده‌های ناقص، شرایط پیش بینی نشده یا ناتوانی در پیش بینی دقیق روندها یا تحولات آینده باشد.
- **غیر قابل پیش بینی بودن:** عدم قطعیت شامل رویدادها یا موقعیت‌هایی است که ذاتاً غیر قابل پیش بینی هستند یا پیش بینی آن‌ها بسیار دشوار است. موضوع غیرقابل پیش بینی بودن، پیش بینی، حدس و گمان در مورد احتمال یا زمان رخ دادن رویدادها در آینده و همچنین پیامدهای بالقوه آن‌ها را با چالش مواجه خواهد کرد.
- **ابهام:** عدم قطعیت، اغلب شامل وجود ابهام یا وجود شبهه در مورد ماهیت، دامنه یا پیامدهای رویدادهای آینده است. وجود این نوع ابهامات می‌تواند ناشی از اطلاعات متناقض، تفسیرهای احتمالی متعدد یا وابستگی‌های متقابل و پیچیده بین عوامل مختلف باشد.
- **خطر وقوع خطا:** عدم قطعیت، خطر وقوع خطا یا محاسبه اشتباه را در تصمیم‌گیری بیان می‌کند؛ زیرا ممکن است از انتظارات یا مفروضات موجود انحراف پیدا کند. این امر می‌تواند منجر به انتخاب‌های غیربهبهینه، نتایج غیرمنتظره یا پیامدهای پیش بینی نشده شود.

مزایا و معایب عدم قطعیت

مزایا و معایب عدم قطعیت را در ادامه بررسی خواهیم کرد.

1) مزایا

مزیت‌های بالقوه مرتبط با عدم قطعیت به صورت زیر هستند:

- انعطاف پذیری، سازگاری و چابکی در تصمیم‌گیری‌ها را تشویق می‌کند.
- فروش خلاقیت و نوآوری در یافتن راه‌حل‌های جدید دارد.
- یادگیری و کشف امکانات جدید را ترویج می‌کند.
- انعطاف پذیری و توانایی جهت‌یابی در موقعیت‌های غیرقابل پیش‌بینی را افزایش می‌دهد.
- فرصت‌هایی را برای رشد و توسعه شخصی فراهم می‌کند.
- همکاری و دیدگاه‌های متنوع را تشویق می‌کند.
- از پیش‌بینی و آمادگی برای رویدادهای غیرمنتظره استقبال می‌کند.
- کنجکاوی و دانش پژوهی را تحریک می‌کند.
- افراد و سازمان‌ها را برای به چالش کشیدن وضعیت موجود برمی‌انگیزد.
- امکانی برای کشف فرصت‌های استفاده نشده فراهم می‌کند.

2) معایب

چالش‌های بالقوه یا معایب عدم قطعیت، عبارت‌اند از:

- نبود اطلاعات می‌تواند منجر به بلاتکلیفی و ناکارآمدی تحلیل شود.
- عدم قطعیت می‌تواند سبب ایجاد ناراحتی و اضطراب به خصوص در افراد ریسک‌گریز شود.
- مشکلات موجود در پیش‌بینی نتایج ممکن است مانع از برنامه‌ریزی‌های مؤثر شوند.

- اطلاعات محدود ممکن است منجر به تصمیم گیری‌های غیربهبوده و غیرمنطقی شوند.
- عدم قطعیت می‌تواند تفکر استراتژیک بلند مدت و تعیین هدف را مختل کند.
- درک ناکافی از عدم قطعیت ممکن است منجر به نادیده گرفتن خطرات مهم شود.
- عدم قطعیت می‌تواند تضمین سرمایه گذاری یا تأمین مالی را با چالش مواجه کند.
- ممکن است ذینفعان نظرات متفاوتی داشته یا در ارتباط با عدم قطعیت ریسک پذیر باشند.
- وقتی شرایط به سرعت در حال تغییر باشد، می‌تواند تصمیم گیری‌ها را پیچیده کند.
- عدم وضوح در مورد عدم قطعیت می‌تواند سبب ایجاد تعارض یا سوء تفاهم بین افراد شود.

تفاوت ریسک و عدم قطعیت

در ادامه تفاوت ریسک و عدم قطعیت را براساس موارد مختلف بررسی می‌کنیم.

معنی:

ریسک به احتمال وقوع یک رویداد یا نتایج و پیامدهای بالقوه آن اشاره دارد. عدم قطعیت به موقعیت‌هایی اطلاق می‌شود که نتیجه ناشناخته یا غیر قابل پیش بینی باشد یا به دلیل کمبود اطلاعات، پیچیدگی‌های موجود،

احتمالات تصادفی و ابهاماتی که وجود دارند را نمی‌توان به شکلی قابل اعتماد، تخمین زد.

کمیت پذیری:

ریسک قابل اندازه‌گیری است، به این معنا که احتمالات را می‌توان به نتایج متفاوتی نسبت داد و میزان زیان و سود بالقوه را بر حسب احتمالات و مقادیر مورد انتظار اندازه‌گیری یا بیان کرد. عدم قطعیت، غیرقابل اندازه‌گیری است، به این معنا که احتمالات را نمی‌توان به پیامدهای مختلف نسبت داد و میزان زیان یا سود احتمالی را نمی‌توان دقیقاً اندازه‌گیری کرد یا بر حسب احتمالات یا مقادیر مورد انتظار بیان کرد.

رویکرد مدیریتی:

ریسک را می‌توان از طریق استراتژی‌های مدیریت ریسک مانند ارزیابی ریسک، انتقال ریسک (بیمه) و اجتناب از ریسک مدیریت کرد. هدف این استراتژی‌ها کاهش احتمال یا تأثیر پیامدهای نامطلوب با اجرای اقدامات پیشگیرانه یا اصلاحی مبتنی بر تحلیل کمی ریسک است.

عدم قطعیت چالش‌هایی را برای مدیریت ایجاد می‌کند؛ زیرا نمی‌توان آن را به صورت کامل حذف یا کنترل کرد. در عوض، استراتژی‌های مدیریتی بر اساس انطباق با شرایط متغیر، ایجاد انعطاف پذیری و چابکی در رویارویی با عدم قطعیت و تصمیم‌گیری در این شرایط، بر اساس قضاوت، شهود و تحلیل سناریو تمرکز می‌کند.

تصمیم‌گیری:

در مدیریت ریسک تصمیم گیرندگان به اطلاعات احتمالی در مورد نتایج بالقوه دسترسی دارند و می‌توانند مبادله بین ریسک و پاداش را برای تصمیم گیری آگاهانه مورد ارزیابی قرار دهند.

در ارزیابی عدم قطعیت تصمیم گیرندگان، اطلاعات احتمالی قابل اعتمادی در مورد نتایج بالقوه ندارند و باید بر قضاوت کیفی، تحلیل سناریو یا استراتژی‌های انطباقی برای هدایت موقعیت‌های نامطمئن تکیه کنند.

مثال عملی:

سرمایه گذاری در بازار سهام، مستلزم ریسک است؛ زیرا عملکرد آتی سهام نامشخص است. تأثیر یک بیماری همه گیر جهانی مانند کووید بر اقتصاد و بازارهای مالی نامشخص خواهد بود.

تفاوت ریسک و عدم قطعیت در کاربردهای مختلف

تفاوت ریسک و عدم قطعیت در هریک از کاربردهای آن از این قرار هستند:

تفاوت ریسک و عدم قطعیت در کسب و کار

عدم قطعیت برای یک کسب و کار زمانی است که نتواند اتفاقی که قرار است رخ دهد را پیش بینی کند یا مستقیماً بر آن تأثیر گذارد که می‌تواند منجر به نتایج بد شود. ریسک با عدم قطعیت متفاوت است؛ زیرا قابل اندازه گیری است و قبل از اقدام می‌توان یک تصمیم آگاهانه گرفت. بلا تکلیفی در کسب و کار، به فرد فرصت کافی برای آماده شدن در برابر احتمالات را نمی‌دهد. عدم قطعیت تجاری شدید، زمانی رخ می‌دهد که مسائل نامطمئن زیادی وجود داشته باشند و اندازه گیری آن‌ها دشوار باشد که می‌تواند برای یک کسب و کار دردسرساز باشد.

تفاوت ریسک و عدم قطعیت در اقتصاد

در علم اقتصاد تفاوت ریسک و عدم قطعیت توسط نایت (Knight) در سال ۱۹۲۱ مطرح شد. در مورد ریسک، نتیجه ناشناخته است؛ اما توزیع احتمال حاکم بر آن نتیجه، مشخص است. از سوی دیگر عدم قطعیت با یک نتیجه ناشناخته و همچنین یک توزیع احتمال ناشناخته تعیین خواهد شد. در هر دو مورد، ترجیحات در میان توزیع شانس نتایج مشخص می‌شود. در ریسک این نوع شانس‌ها، عینی در نظر گرفته می‌شوند، در حالی که در عدم قطعیت ذهنی هستند.

تفاوت ریسک و عدم قطعیت در روانشناسی

در کنار ادبیات اقتصادی، ادبیات روانشناختی نیز از تفاوت ریسک و عدم قطعیت به صورت تجربی پشتیبانی می‌کند. طبق تحقیقات باکرت (Buckert) و همکاران در سال ۲۰۱۴، پاسخ کورتیزول (Cortisol) به استرس برای تصمیم‌گیری در شرایطی که تحت ریسک است، تأثیر می‌گذارد؛ اما در شرایط عدم قطعیت هیچ اثری ندارد. علاوه بر این، چندین مطالعه انجام شده که نشان می‌دهد، ریسک و عدم قطعیت چگونه در طیف گسترده‌ای از اختلالات روانشناختی دچار اختلال می‌شوند. به عنوان مثال، تصمیم‌گیری در شرایط عدم قطعیت (نه در شرایط ریسکی) برای بیمارانی که تحت عمل جراحی لوب گیجگاهی یک طرفه قرار گرفته‌اند یا بیمارانی که سرطان سینه دارند، مشکل است و باعث ایجاد اختلال می‌شود. اما طبق تحقیقات، تصمیم‌گیری تحت ریسک، بیشتر به عملکرد اجرایی بستگی دارد تا تصمیم‌گیری در شرایط عدم قطعیت. این نوع تفکیک‌ها، از تفاوت ریسک و عدم قطعیت به صورت تجربی پشتیبانی و حمایت می‌کند.

تفاوت ریسک و عدم قطعیت در یافته‌های نوروبیولوژی

با گسترش ادبیات روان شناختی، چندین مطالعه در حوزه نوروبیولوژی (Neurobiology) نشان می‌دهد که ریسک و عدم قطعیت به صورتی متفاوت و مجزا در مغز کدگذاری می‌شوند. در حال حاضر، دو نظریه وجود دارد که نشان می‌دهد چگونه برخورد با عدم قطعیت در مقابل ریسک از نظر زیستی-عصبی متفاوت است. در نظریه اول، هر دو موقعیت ممکن است، سیستم‌های مغزی متفاوتی را درگیر کند که منجر به تفکیک دوگانه خواهد شد.

طبق تحقیقات، ریسک موارد زیر را درگیر می‌کند:

- قشر اوربیتوفرونتال (Orbitofrontal Cortex)

- جسم مخطط (Striatum)

- اینسولا (Insula)

- قشر خلفی (Parietal Cortex)

در حالی که عدم قطعیت سبب درگیری در بخش‌های زیر می‌شود:

- آمیگدال (Amygdala)

• بخش‌هایی از قشر پیشانی

در حالت دوم، ریسک و عدم قطعیت ممکن است یک مکانیسم مغزی مشترک را به کار بگیرند؛ اما درجات مختلف، پاسخ‌های قوی‌تری به انتخاب‌های مبهم یا پرریسک نشان می‌دهد.

تفاوت ریسک و عدم قطعیت در تصمیم‌گیری

تصمیم‌گیری در هر دو شرایط ریسک و عدم قطعیت قابل تشخیص است. در تصمیم‌گیری‌هایی که در معرض ریسک هستند، می‌توان احتمال یک نتیجه را در آینده پیش‌بینی کرد؛ اما این کار در شرایط عدم قطعیت امکان‌پذیر نخواهد بود. تعریف ریسک در استاندارد بین‌المللی ISO 31000 وارد شده که در مورد خود عدم قطعیت نیست بلکه تأثیر بالقوه عدم قطعیت بر اهداف را بیان می‌کند. طبق تعریف ریسک تحت این استاندارد، اهداف هم در شناسایی مشکلات، هم در ارزیابی راه‌های جایگزین مهم هستند و معیارهایی هستند که ویژگی‌های مرتبط با انتخاب را منعکس می‌کنند. این موضوع که چگونه موقعیت یا مشکل خود را چارچوب بندی کنیم، اعم از

ریسک یا عدم قطعیت، می‌تواند تفاوت قابل توجهی در نتیجه گیری ما ایجاد کند. همچنین بر نحوه برخورد ما در تصمیم گیری نیز مؤثر است.